

EESTI AKREDITEERIMISKESKUS
ESTONIAN ACCREDITATION CENTRE

**KASVUHOONEGAASIDE
HEITKOGUSTE TÕENDAJA
HINDAMISE JUHEND**

***THE CONDUCT OF ASSESSMENT OF A GHG
VERIFIER***

EAK J21-2017

Tallinn 2017

Autorlus ja põhimõtted

Käesolev juhenddokument on koostatud Eesti Akrediteerimiskeskuse (*edaspidi EAK*) töögrupi poolt koosseisus Kristiina Saarniit ja Maia Valm. Juhenddokumendis on arvestatud standardi EVS-EN ISO/IEC 17011 nõudeid.

Käesoleva dokumendi järgimine on kohustuslik EAK personalile ja akrediteerimises osalevatele assessoritele ning ekspertidele.

Dokumendi teksti ei ole lubatud müügi eesmärgil paljundada.

Ametlik keel

Dokumenti võib vajadusel tõlkida teistesse keeltesse. Eestikeelne versioon on ja jääb alupäraseks.

Täiendav teave

Täiendava teabe saamiseks käesoleva dokumendi kohta palume pöörduda EAK-sse, Mäealuse 2/1, 12618 Tallinn.

Kinnitus

Käesoleva dokumendi on kinnitanud Kristiina Saarniit, EAK juhataja, 08.09.2017 /*digiallkiril*.

SISUKORD:

Peatükk	Lehekülg
1 Sissejuhatus	4
2 Hindamisrühm	4
3 Hindamine	4
4 Akrediteerimise ulatus	5
6 Järelevalve ja uushindamine	5
7 Laiendus, muutmine ja täiendav hindamine	5
8 Teabevahetus	5
<u>Lisad:</u>	
Lisa 1: Kasvuhoonegaaside heitkoguste tõendajate tegevuse õiguslik raamistik	7
Lisa 2: EAK akrediteerimisnõuded kasvuhoonegaaside heitkoguste tõendajatele	8
Lisa 3: Tõendajate tegevusalad ja tegevusalade rühmad	9

1 SISSEJUHATUS

Käesolev dokument annab täiendavad juhised kasvuhoonegaaside heitkoguste tõendamisasutuse (*edaspidi tõendaja*) akrediteerimisnõuetele vastavuse hindamise läbiviimiseks.

Kasvuhoonegaaside heitkoguste tõendajate tegevuse õiguslik raamistik toodud lisas 1.

Üldised juhised akrediteerimiseks ja järelevalveks on toodud juhendis EAK J2, mis esitab hindamise protseduuri alates EAK-le ametliku taotluse esitamisest kuni hindamise lõpuni ja kirjeldab hindamise käiku.

Kõiki akrediteerimist taotlevaid tõendajaid hinnatakse vastavusele EAK akrediteerimisnõuetele, mis on toodud lisas 2 ja akrediteerimiskriteeriumitele, mis on toodud dokumendis EAK J1 p.7.

Iga taotleja-asutus esitab EAK-le taotluse vorm aa_aq14065 (*vt EAK vormide register*), milles on ära toodud põhiinformatsioon tõendaja tegevuse, protseduuride ja personali kohta ning täpsed andmed soovitava akrediteerimisulatuses kohta. Avaldusega esitatavate nõutavate lisadokumentide nimekiri on toodud avalduse vormil.

2 HINDAMISRÜHM

Kehtib EAK J2 ja EAK J10.

Assessorite kompetentsusnõuded on toodud juhendis EAK J10 p. 3.1.1.4.2 ja EL määruses nr 600/2012 artiklites 57, 58 ja 59.

Vajadusel võib hindamisrühma kaasata tehnilisi eksperte, et tagada konkreetse valdkonna üksikasjalikud teadmised ja erialane asjatundlikkus, mida on vaja peaassessori või assessori toetamiseks hindamistoimingute läbiviimisel (*600/2012 artikkel 59; EAK J10 p.3.1.1.4.3*).

Samaaegselt hindamisrühma koosseisu määramisega moodustatakse EAK juhataja otsusega vähemalt 2-liikmeline hindamise tehnilise ülevaatus komisjon, kuhu kuuluvad hindamisel mitteosalenud kvalifitseeritud KHG tõendamisasutuste peaassessor ning erialaassessor ja/või ekspert. Tehnilise ülevaatus komisjoni liikmetel peab olema nõutav kompetents (*600/2012 artikkel 59 lõige 3*).

3 HINDAMINE

Kehtib EAK J2 ptk 2; 3; 4

3.1 Praktilise tegevuse vaatlus viiakse läbi igal aastal arvestades EAK J2 p. 2.3.3.5 ja (EL) 600/2012 artikli 47 lõike 1 punktis c ja artiklis 49 sätestatut.

3.1.1 Vaatlus on järelevalvehindamise osa ja tuleb soovitatavalt läbi viia enne kohapealset hindamist. Vaadeldava rühma ja käitise valikul arvestatakse keerukust, riskitaset, auditi toimumise sagedust ja tõendaja eripära. Vaatluste kavandamisel jälgitakse, et võimalusel vaadeldaks erinevat audiitorit ja/või käitist.

3.1.2 Enne tõendamisauditi vaatlemist esitab tõendaja EAK-le konkreetse vaatluse kohta järgmist:

- käitise aruanne, mida tõendatakse,
- käitise seirekava,
- käitise tõendamistaotluse ülevaatus, sh tõendamiseks kuluv aeg,
- strateegiline ja riskianalüüs,
- tõendamiskava või –plaan,
- KHG heitmeluba.

3.1.3 Tõendamisauditite vaatlemise tulemused dokumenteeritakse vormil AsWR/ghg (*vt EAK vormide register*).

3.2 Toimingud kohapealse hindamise järel ja akrediteerimisotsus

Kehtib EAK J2

3.2.1 Tehniline ülevaatus

Peaassessor esitab kõik hindamismaterjalid (*assessorite aruanded, detailaruanded, kokkuvõtlik aruanne, põhjalik aruanne, akrediteerimisotsuse, akrediteerimistunnistuse ja selle lisa kavandid*) EAK juhataja poolt moodustatud hindamise tehnilise ülevaatuse komisjonile, mis viib läbi rakendatud hindamisprotseduuri ja hindamismaterjalide põhjaliku ülevaatuse ning vormistab selle tulemused vormil ARR1 või laienduse korral vormil ARR2 (vt EAK vormide register).

3.2.2 Akrediteerimisotsus

Arvestades peaassessori soovitusi ja kooskõlas tehnilise ülevaatuse tulemustega teeb EAK juhataja või kvaliteedijuht otsuse töendajale akrediteeringu andmise kohta määratletud ulatuses.

4 AKREDITEERIMISE ULATUS

Kehtib EAK J2 p.3.3

Kasvuhoonegaaside heitkoguste töendamisasutuse akrediteerimisulatus kirjeldatakse vastavalt tegevusaladele, mis on toodud EL määruse nr 600/2012 I lisas (vt lisa 3),

Akrediteerimise valdkonnad grupeeritakse 9 klastrisse (vt lisa 3). Grupeerimise aluseks on EA sertifitseerimiskomitee EU ETS töörühma ettepanek.

EAK akrediteerib ainult neid tegevusalasid, mille osas töendaja on reaalselt töendamistegevust läbi viinud või läbi viimas.

5 JÄRELEVALVE JA UUSHINDAMINE

Kehtib EAK J2 ptk 5 (v.a p. 5.2.3, 5.2.4, 5.2.5) ja 6

Enne järelevalvet esitab töendaja EAK-le vähemalt järgmised dokumendid:

- juhtkonnapoolse ülevaatuse protokoll,
- töendatud ja töendatavate käitiste nimekirja,
- toimunud muudatused juhtimissüsteemis, protseduurides, personalis,
- informatsiooni esitatud kaebuste/apellatsioonide kohta.

6 AKREDITEERIMISULATUSE LAIENDUS, MUUTMINE JA TÄIENDAV HINDAMINE

Kehtib J2 ptk 7 ja 8

7 AKREDITEERINGU KEHTIVUSE PEATAMINE, KEHTETUKS TUNNISTAMINE JA KITSENDAMINE

Kehtib J2 ptk 9

Töendajate akrediteeringu kehtivuse peatamise, kehtetuks tunnistamise ja kitsendamisega haldusmeetmed on esitatud (EL) 600/2012 artiklis 53.

8 TEABEVAHETUS

8.1 Iga aasta 15. novembriks saadab töendaja EAK-le järgmise EK määruses nr 600/2012 art 76 nõutava teabe:

- kavandatavate töendamistegevuste aeg ja koht,
- nende käitiste või õhusõiduki käitajate aadressid ja kontaktandmed, kelle aruannet hakatakse töendama.

Tähtaja mittejärgimisel on EAK-l õigus akrediteeringu peatada. Kui 15. novembriks saadetud teave muutub, teavitab töendaja nendest muudatustest EAK-d 15. detsembril, 15. jaanuaril 15. veebruaril, 15. märtsil jne.

8.2 Iga aasta 31. detsembriks teeb EAK iga liikmesriigi pädevale asutusele kättesaadavaks EL määruses nr 600/2012 art 70 p. 1 nõutava akrediteerimise tööprogrammi.

8.3 Iga aasta 1. juuniks esitab EAK pädevale asutusele EL määruse 600/2012 art 70 p.3 nimetatud tegevusaruande.

8.4 Akrediteeringu kehtivuse peatamise, tühistamise või ulatuse piiramise korral ning peatatud akrediteeringu taastamise (*sh apellatsiooni menetlemise käigus*) korral teavitab EAK viivitamatult järgmisi osalisi:

- pädev asutus Eestis
- pädev asutus ja riiklik akrediteerimisasutus igas liikmesriigis, kus tõendaja tõendamisi teostab.

8.5 Kui mõne teise liikmesriigi akrediteerimisasutus tellib EAK-lt tõendajate järelevalvetoiminguid, rakendatakse teabevahetusel määruse nr 600/2012 art 73 sätestatud.

Teabevahetusel kasutatakse Euroopa Komisjoni poolt välja töötatud vorme, mis on toodud aadressil http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/monitoring/documentation_en.htm.

Lisa 1:**Kasvuhoonegaaside heitkoguste tõendajate tegevuse õiguslik raamistik:**

1. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2003/87/EÜ, millega kehtestatakse ühenduses kasvuhoonegaaside lubatud heitkogustega kauplemise süsteem; täiendatud direktiividega 2004/101/EC, 2008/101/EC, 2009/29/EC, 1359/2013/EU ja 421/2014/EU.
2. Euroopa Komisjoni 21. juuni 2012 määrus nr 600/2012, millega kehtestatakse kasvuhoonegaaside heite- ja tonnkilomeetriaruannete tõendamine ja tõendajate akrediteerimine vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ¹.
3. Atmosfääriõhu kaitse seadus. Vastu võetud 15.06.2016, jõustumine 01.01.2017.
4. Keskkonnaministri 04.11.2016.a. määrus nr 121 „Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise perioodi 2013–2020 enampakkumisel saadud tulu kasutamise ja aruandluse üldtingimused“ (jõustumine 01.01.2017).
5. Keskkonnaministri 01.12.2016.a. määrus nr 134 „Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise perioodi 2013–2020 enampakkumisel saadud tulu kasutamise ja aruandluse üldtingimused“ (jõustumine 01.01.2017).
5. Keskkonnaministri 07.12.2016.a. määrus nr 63 „Paikse heiteallika käitaja kasvuhoonegaaside heitkoguse loa taotluse kohta esitatavad täpsustatud nõuded ja taotluse vorm, heitkoguse loa muutmise taotluse täpsustatud nõuded ja heitkoguse loa vorm“ (jõustumine 01.01.2017).
6. Keskkonnaministri 07.12.2016.a. määrus nr 64 „Kasvuhoonegaaside heitkoguse ühikutega kauplemise kord“ (jõustumine 01.01.2017).

¹ Määruse 600/2012 juurde kuuluvad juhendid ja vormid on alla laetavad Euroopa Komisjoni kodulehelt aadressil http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/monitoring/documentation_en.htm

Lisa 2:**EAK akrediteerimisnõuded kasvuhooonegaaside heitkoguste tõendajatele:**

1. EVS-EN ISO 14065:2013 „Kasvuhooonegaasid. Nõuded kasvuhooonegaaside heitkoguste valideerimis- ja tõendamisasutustele, kasutamiseks akrediteerimisel või muul moel tunnustamisel“
2. Euroopa Komisjoni 21. juuni 2012 määrus nr 600/2012, milles käsitletakse kasvuhooonegaaside heite- ja tonnkilomeetriaruannete tõendamist ja tõendajate akrediteerimist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ.
3. Euroopa Komisjoni 21. juuni 2012 määrus nr 601/2012 „Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohase kasvuhooonegaaside heite seire ja aruandluse kohta.
4. EVS-EN ISO 14064-3:2013 „Kasvuhooonegaasid. Osa 3: Kasvuhooonegaaside heitkoguste hindamiseks valideerimise ja tõendamise nõuded koos juhiseiga“.
5. EA-6/03 M:2013 „EA Document For Recognition of Verifiers under EU ETS Directive“
6. IAF MD 6:2014 „Application of ISO 14065:2013“
7. EAK J9 “EAK logo ja akrediteerimissümboli kasutamise ja akrediteeringule ning MLA-liikmesusele viitamise kord”
8. EAK J21 „Kasvuhooonegaaside heitkoguste tõendaja hindamise juhend“
9. EAK J2 “Akrediteerimishindamise protseduur”
10. IAF MD 14 IAF kohustuslik dokument “Application of ISO/IEC 17011 in Greenhouse Gas Validation and Verification (ISO 14065:2013)”
11. Euroopa Komisjoni poolt koostatud juhendid ja vormid on saadaval interneti aadressil http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/monitoring/documentation_en.htm.

Lisa 3:**Töendajate tegevusalad ja tegevusalade rühmad**

Tegevusala rühma nr (600/2012 I lisa)	K L A S T E R	Tegevusala Taotletav akrediteerimisulatus
1a.	A	Kütuste põletamine kaitistes, kus kasutatakse ainult määruses (EL) nr. 601/2012 määratletud kaubanduslikke standardkütuseid või kui maagaasi kasutatakse A- või B-kategooria kaitistes
1b	A	Kütuste põletamine kaitistes, ilma piiranguteta
2.	C	Mineraalõli rafineerimine
3.	D	Koksi tootmine Metallimaakide (sh sulfiidmaagid) särdamine või paagutamine, sh granuleerimine — Malmi või terase tootmine (esmane või teisene sulatamine), sealhulgas pidevvalu
4.	D	Raudmetallide (sealhulgas ferrosulamid) tootmine või töötlemine — Alumiiniumi teisene tootmine — Värviliste metallide tootmine või töötlemine, sealhulgas sulamite tootmine
5.	E	Alumiiniumi esmane tootmine (CO ₂ ja PFC heide)
6.	B	Tsemendiklinkri tootmine — Lubja tootmine või dolomiidi või magnesiidi kaltsineerimine — Klaasi, sealhulgas klaaskiu tootmine — Keraamiliste toodete valmistamine põletamise teel — Mineraalvilla tootmine isoleerimismaterjalina — Kipsi kuivatamine või kaltsineerimine või kipsplaatide ja muude kipstodete tootmine
7.	A	Paberimassi tootmine puidust või muust kiulisest materjalist — Paberi või papi tootmine
8.	C	— Tahma tootmine — Ammoniaagi tootmine — Pakendamata orgaaniliste kemikaalide tootmine krakkimise, reformingu, osalise või täieliku oksüdeerimise või samalaadsete protsesside abil — Vesiniku (H ₂) ja sünteesgaasi tootmine reformingu või osalise oksüdeerimise teel — Naatriumkarbonaadi (Na ₂ CO ₃) ja naatriumvesinikkarbonaadi (NaHCO ₃) tootmine
9.	E	Lämmastikhappe tootmine (CO ₂ ja N ₂ O heide) — Adipiinhappe tootmine (CO ₂ ja N ₂ O heide) — Glüoksaali ja glüoksüülhappe tootmine (CO ₂ ja N ₂ O heide) — Kaprolaktaami tootmine
10.	F	Kasvuhoonegaaside kogumine direktiiviga 2003/87/EÜ hõlmatud kaitistest, et neid transportida ja geoloogiliselt säilitada direktiivi 2009/31/EÜ kohaselt lubatud säilitamiskohas — Kasvuhoonegaaside transportimine torujuhtmete kaudu, et neid geoloogiliselt säilitada direktiivi 2009/31/EÜ kohaselt lubatud säilitamiskohas
11.	F	Kasvuhoonegaaside geoloogiline säilitamine direktiivi 2009/31/EÜ kohaselt lubatud säilitamiskohas
12.	G	Lennundus (heite- ja tonnkilomeetriandmed) L 181/28 Euroopa Liidu Teataja 12.7.2012 ET
98	H	Muud direktiivi 2003/87/EÜ artiklile 10a vastavad tegevusalad
99	I	Muud tegevusalad, mille liikmesriik on direktiivi 2003/87/EÜ artikli 24 kohaselt lisanud ning mis esitatakse üksikasjalikult akrediteerimistunnistusel

Muudatuste leht:

UUS	VANA	Kuupäev	Muudatuste sisu	Kinnitus
EAK J21-2017	EAK J21-2012	08.09.2017	Uus dokument	/digiallkiri/